

mellett is elsorvadhat. Hogy a tanító úgy nyerjen ezekre időt, hogy a népiskola óraszámát és tananyagát megcsökkentjük, meglehetősen ötletszerű terv. Higgye el a szerző, hogy jó tanító az iskolai dolgai mellett ma is igen sokat dolgozhat s lelkiismeretlen tanító viszont heti 10 óra mellett sem dolgoznék semmit. Az ellenőrzés pedig épp az ilyen munka külső imponderabilitási és személyes iránya miatt nagyon nehéz feladat. A megyei és országos közművelődési egyletek működése is csak akkor lesz eredményes, ha a munka az egyes közösségekben folyik intenzíven. Szerzőnek a kaszárnyai népoktatásról írott gondolatai komolyan megérdemelnék, hogy megvalósuljanak. — A következőkben kifejti a szerző, hogyan képzelné a tanítóegyesületek részvételét a népnevelői munkában. A kép, mit erről ad, pontosan kidolgozott, de azt hisszük, az ilyen munka biztosítékai még mindig az egyes tanítók személyiségében vannak. — A mű utolsó része négy cikket tartalmaz a tanító hivatásáról és szerepéről. Komoly szavakkal sürgeti itt a tanító idealizmusát (mi inkább kötelességérzésnek neveznők) és rámutat arra a nagy feladatra, mely a tanítóság előtt áll. E cikkeiben a helyzetet világosan látó és a munkát határozottan sürgető embernek tűnik föl a szerző. Bár megértenék elsősorban azok, akikhez fordul: a magyar néptanítók.

A mű minden rendszertelensége, lazasága és ismétlései ellenére is érdemes az elolvasásra és megfontolásra. Ez után kell jönnie a másik résznek, egy olyan munkának, mely konkrét formában fejtegeti azokat a kötelességeket, melyek a népnevelőre várnak.

(Kolozsikara.)

Imre Lajos.

W. J. Ruttmann: Erblchkeitslehre und Pädagogik. Schulwissenschaftlicher Verlag. Leipzig, 1917, A. Haase. 152 l. Ára 3.60 M.

A rendszeres jellegű neveléstudományi munkák a nevelés korlátairól és ezzel kapcsolatban az átöröklés kérdéséről rendszeresen csak futólag emlékeznek meg vagy legfeljebb rövid fejezetet szentelnek neki. Pedig az átöröklésről szóló tan azon a ponton van már, hogy egészen külön tudománnyá nőjjon. Épp ennek az új tudománynak nivoltáról és módszereiről igyekszik Ruttmann könyve számot adni, nem menten bizonyos nehézkességtől. Szerinte az öröklést (Erbkunde) a magasabb biológia ága. Feladata kikutatni az átöröklés és származás egyéni viszonyait és ezzel együtt az egyének fajával és nemével való kapcsolatát és végül megvizsgálni a faj megjavításának a lehetőségeit. A pedagógiára, azért fontos az «öröklésanyag», mert a nevelő a gyermek veleszületett hajlamaiból indul ki munkájában (csak hogy persze a hajlamok átöröklése oly bonyolult viszonyok között

megy végbe, hogy nem lehet egyszerűen leolvasni); másrészt azonban arra készítheti a tanítót, hogy «nyomokat olvasson, anélkül, hogy elhamarkodott hipotéziseket alkotna», végül pedig arra is alkalmas az örökléstan, hogy a terheltség pontos fogalmát teremtsen meg a pedagógiában. A következőkben a szerző meghatározza az örökléstan alapfogalmait és azután áttér módszereinek az ismertetésére. (Ezek: biometrika, sejtteni kutatás, genealógiai vagy családkutatás, pszichografia és kiválasztástan.) Majd behatóan ismerteti Mendel öröklési törvényeit; végül pedig beszámol az emberi átöröklés terén előforduló jelenségekről (testi és lelki átöröklés, morfológiai és patológiai vonások átöröklése stb.) és gondosan megvizsgálja a «hajlandóság» fogalmát. — A pedagógus ezt a teljes tudományos apparátussal felszerelt könyvet aligha fogja sok örömmel olvasni. Bizonyos, hogy nem térhet ki az átöröklés kérdése elől, de viszont abba sem egyezhetik bele sohasem, hogy a nevelési munka egyszerű vagy bonyolultabb számítani munka legyen. Pedig azzá lenne, ha majd valamikor hajszálpontossággal tudják kiszámítani, hogy valamelyik gyermek hajlamainak melyik része származik az apjától, melyik az anyjától és többi ősétől. De attól még — szerencsére — messze vagyunk; egyelőre az ilyen törekvésekkel szemben, melyek minden jóhízemységük ellenére gépiességet akarnak a pedagógiába belevinni, Goethe szavai vannak helyökön: «A természet nem hagyja fátyolát: amit kitárni nem *akar* eszednek, csavarral, rúddal rajta nem veszed meg.» Az ilyen kutatások eredménye legfeljebb újabb szempontokat ad a pedagógiának, egyebet nem.¹

(Pozsony.)

Szelényi Ödön.

ÚJ KÖNYVEK.

Hazai művek.

Arómai Collegium Germanicum et Hungaricum magyarországi tanulóinak anyakönyve és iratai (1559—1917). Közrebocsátja dr. *Veress Endre*. Magyar Történelmi Források (Fontes Rerum

¹ Csak azt a megjegyzést fűzzük t. munkatársunk soraihoz, hogy a nevelés tudatossága és sikere követeli, hogy az öröklés kérdéseivel törődjünk s az erre vonatkozó kutatások eredményeit gondosan számbavegyük. Bár határozottabbak volnának már ezek! A nevelés soha sem lehet «számtani munkává», az bizonyos; de az is bizonyos, hogy az eddiginél szilárdabb élettani alapvetésre van szüksége. Ruttmann könyvének az a hibája a mi szempontunkból, hogy kevés benne a pedagógiai alkalmazás; a címe tehát nem talál. A szerk.